

Інституційна структура єдиного авіаринку Африки

Визначено особливості втілення Єдиного африканського ринку повітряного транспорту. Показано, що його втілення сприяє поглибленню інтеграції країн Африки, а також розвитку галузі авіаперевезень, туризму та в цілому країн Африки. Розглянуті головні структурні органи регулювання єдиного авіаринку Африки.

Під час 24-ї чергової сесії Асамблеї Африканського Союзу (АС) в січні 2015 року в Аддіс-Абебі (Ефіопія) главами держав і урядів був прийнятий порядок денний АС на 2063 рік, який включав 12 флагманських проєктів.

Першим з цих флагманських проєктів був Єдиний африканський ринок повітряного транспорту (ЄАРПТ, англ. The Single African Air Transport Market – SAATM). Його втілення розпочалося 28 січня 2018 року під час 30-ї чергової сесії Асамблеї АС в Аддіс-Абебі (Ефіопія) [1].

ЄАРПТ має вирішальне значення для процесу інтеграції АС. Це важлива логістична інфраструктура для успішного функціонування Африканської континентальної зони вільної торгівлі (АфКЗВТ) [1]. При тому, Африканська ЗВТ була доповнена протоколом про вільне пересування людей і товарів та введенням уніфікованого африканського паспорту, що робить значення спільного авіаринку Африки ще вагомішим.

У 2018 році спочатку до ЄАРПТ приєдналися 23 країни, а станом на липень 2022 року – 34 країни з 54 членів АС [2].

Втілення ЄАРПТ в січні 2018 року є історичною та життєво важливою віхою на шляху виконання Декларація Ямусукро (Кот-д'Івуар), підписаної 44 державами Африки у 1999 році, яка набула чинності у 2002 році.

Декларація Ямусукро – це договір АС, який визначає умови для лібералізації послуг авіа перевезень між африканськими країнами, а також умови чесної конкуренції між авіакомпаніями. Цей договір передбачає повну лібералізацію послуг внутрішньоафриканського повітряного транспорту з точки зору доступу до ринку, вільного використання прав 1-ї, 2-ї, 3-ї, 4-ї та 5-ї свободи перевезень для пасажирських і вантажних авіаперевезень.

Сьогодні на Африку припадає менше 4% світових обсягів авіаперевезень, хоча її частка від кількості населення світу складає 17%. З понад 1 мільярдом населення Африки при повноцінному функціонуванні ЄАРПТ частка африканських перевезень в світі повинна зрости до понад 10% авіаперевезень в світі [1].

Прогнозується, що ЄАРПТ принесе багато переваг для розвитку самої галузі і для економік країн Африки в цілому. ЄАРПТ повинно покращити повітряне сполучення по всьому континенту, завдяки скороченню часу подорожей для більшості пасажирів більш ніж на 20%. Це буде сприяти зростанню конкуренції авіаперевезень, що повинно забезпечити зниження

вартості авіаперевезень та розвиток індустрії туризму в Африці. Це сприятиме створенню робочих місць в обох секторах [1].

Економічне дослідження міжнародної консалтингової компанії з менеджменту, яка спеціалізується на авіації, транспорті та туризмі, – InterVISTAS, проведене у 2014 році для Міжнародної асоціації повітряного транспорту у співробітництві з Африканською комісією цивільної авіації (англ. African Civil Aviation Commission – AFCAC) та Асоціації африканських авіаліній (англ. African Airlines Association – AFRAA), містить незалежний та об’єктивний аналіз економічних переваг від виконання Рішення Ямусукро для 12 держав Африки. Згідно з висновками цього дослідження в результаті втілення ЄАРПТ африканські країни отримають приріст ВВП на 1,3 млрд дол. США і принаймні 155 тис. нових робочих місць. Пасажири отримають 75% збільшення кількості прямих рейсів, вартість проїзду буде знижена на 25-35%, а повітряний транспорт стане доступним додатково для щонайменше 5 млн людей [3].

Отже, немає сумнівів у нових можливостях і корисності повністю інтегрованого, конкурентоспроможного та ефективно регульованого єдиного ринку повітряного транспорту на африканському континенті.

Для результативної реалізації ЄАРПТ очевидно необхідне формування міцної інституційної основи, яка повинна включати структуру інститутів та нормативні документи.

На 30-му черговому саміті АС у січні 2018 року були прийняті наступні правила:

- 1) правила конкуренції;
- 2) правила захисту прав споживачів;
- 3) повноваження та функції виконавчого органу Декларації Ямусукро.

Крім того, на різних стадіях перевірки та затвердження перебувають наступні правила:

- 1) процедури врегулювання суперечок;
- 2) керівні принципи ведення переговорів щодо двосторонніх угод про повітряне сполучення з третіми країнами;
- 3) узгоджені правила затвердження відповідних авіаперевізників та доступу африканських авіаперевізників до внутрішньоафриканських маршрутів у рамках Єдиного ринку повітряного транспорту;
- 4) інші нормативно-правові акти для безперебійної роботи Ринку;
- 5) важливим є дотримання державами Африки політики, вимог і стандартів ІКАО, тобто зменшення витрат на ведення бізнесу в Африці (оподаткування, збори з клієнтів тощо).

З метою побудови структури органів ЄАРПТ в якості ефективної інституційної структури для нагляду та управління реалізацією Декларації Ямусукро для вирішення цих задач була уповноважена Африканська комісія цивільної авіації (АКЦА, створена як спеціалізована установа Організації Африканської Єдності у 1969 році). Для досягнення цієї мети АКЦА як виконавча агенція Декларації Ямусукро співпрацює з державами-учасниками, органами АС, регіональними інтеграційними об’єднаннями, авіакомпаніями,

галузевими асоціаціями та іншими постачальниками послуг авіаперевезень. Така співпраця будуватиметься на основі наступних головних принципів [1, р. 2]:

1) уся авіатранспортна діяльність, що здійснюється на африканському континенті, має бути спрямована на забезпечення безперервних, безпечних, надійних та ефективних внутрішньоафриканських перевезень;

2) уся авіатранспортна діяльність повинна здійснюватися в інтересах споживача;

3) континентальні та регіональні установи, а також держави-учасниці повинні заохочувати активну співпрацю між авіакомпаніями і працювати над створенням багатьох авіакомпаній та інших постачальників послуг авіаперевезень в різних регіональних інтеграційних об'єднаннях.

Для підтримки роботи головного органа ЄАРПТ відповідно до статті 9 Декларації Ямусукро був створений Наглядовий орган (англ. The Monitoring Body – MB). Він має наступні обов'язки на стратегічному рівні щодо підтримки Виконавчого агентства (тобто АКЦА), відповідального за реалізацію рішень Декларації Ямусукро:

1) допомога міністрам, відповідальним за повітряний транспорт, у забезпеченні повної реалізації Декларації Ямусукро та реалізації ЄАРПТ;

2) виконувати наглядові та консультативні функції щодо функціонування ЄАРПТ та сприяти безперервній роботі ринку.

Для подальшого розвитку інституційної структури ЄАРПТ Асамблеєю АС була сформована Міністерська робоча група для нагляду та керівництва виконання узгоджених заходів для становлення ЄАРПТ. Основні функції Міністерської робочої групи детально викладені в її дорожній карті і включають:

1) відстеження процесу впровадження ЄАРПТ та інструктування;

2) очолення інформаційно-пропагандистської кампанії заохочувати всі держави-члени АС приєднуватися до ЄАРПТ.

Висновки

Втілення Єдиного африканського ринку повітряного транспорту сприяє поглибленню інтеграції країн Африки, а також розвитку галузі авіа перевезень, туризму та в цілому країн Африки. Коли він був введений в дію у 2018 році, до нього долучилися 23 країни-члени АС, в липні 2022 року їх вже було 34, що свідчить про поширення її впливу і зацікавленості країн Африки у просуванні спільного ринку авіаперевезень.

Для ефективної реалізації Єдиного африканського ринку повітряного транспорту потрібна надійна інституційна структура. АС демонструє серйозний підхід до її розбудови. Африканській комісії цивільної авіації були надані повноваження як головної виконавчої агенції по реалізації Єдиного африканського ринку повітряного транспорту, а також були сформовані спеціальний наглядовий орган та міністерська робоча група. Враховуючи при цьому діючі нормативні положення, які визначають правила регулювання в межах Єдиного африканського ринку повітряного транспорту, все це в цілому свідчить про доволі ефективну роботу інститутів єдиного авіаринку Африки,

які доповнюють одне одного. Враховуючі тенденції поглиблення інтеграційних зв'язків в Африці, подальше її удосконалення цілком ймовірно буде відбуватися через координацію дій між африканськими регіональними інтеграційними об'єднаннями стосовно питань авіаперевезень.

Список літератури

1. The SAATM (Single African Air Transport Market) Handbook. 2018. P. 14. [Electronic resource]. Access mode: <https://www.iata.org/contentassets/44c1166a6e10411a982b2624047e118c/saatm-handbook.pdf>
2. Веб-сайт Міжнародної асоціації повітряного транспорту (IATA). Режим доступу: <https://www.iata.org/en/about/worldwide/ame/saatm/>
3. Transforming Intra-African Air Connectivity// The Economic Benefits of Implementing the Yamoussoukro Decision. InterVISTAS Consulting LTD. July 2014. P. 97. [Electronic resource]. Access mode: https://www.iata.org/contentassets/44c1166a6e10411a982b2624047e118c/intervistas_africoliberalisation_finalreport_july2014.pdf